

RAPPORTAGE BEDRIJFSHYGIËNE EN DIERGEZONDHEID

Initiatiefnemer

V.o.f. Keurntjes-Peters
Korenweg 5 A
6942PA Nieuw-Dijk Didam

LOCATIE BEDRIJF

Korenweg 5 A
6942PA Nieuw-Dijk Didam

RAPPORTAGE BEDRIJFSHYGIËNE EN DIERGEZONDHEID

Initiatieflocatie: Korenweg 5 A
6942PA Nieuw-Dijk Didam
Kvk nummer: 59727144
Vestigingsnummer: 000005350115

Initiatiefnemer: V.o.f. Keurntjes-Peters
Korenweg 5 A
6942PA Nieuw-Dijk Didam
0316-531659 06-23832870
mts.keurntjes@hetnet.nl

Adviseur/contact: FarmConsult
Sluisstraat 24
7491 GA Delden
farmconsult@forfarmers.eu
KvK nummer: 08207868
Vestigingsnummer: 000016141881

Projectleider

H. Radstaak
tel. 0573-288885
henk.radstaak@forfarmers.eu

Datum: oktober 2016

Inhoudsopgave

INLEIDING.....	2
BEDRIJFSHYGIËNE.....	4
DIER- EN VOLKSGEZONDHEID	6
Algemeen	6
Volksgezondheid en de Wet milieubeheer.....	6
Onderzoeken naar relatie (intensieve) veehouderij en volksgezondheid	6
Zoönosen varkens.....	8
Maatregelen op bedrijfsniveau.....	9

Inleiding

Het bedrijf de heer Keurntjes omvat een vleesvarkenshouderij aan de Korenweg 5/5A te 6942 PA Nieuw-Dijk (Didam), gemeente Montferland. De ondernemer wil intern enkele wijzigingen doorvoeren. Zo wordt een bestaande varkensstal, welke niet voldoet aan de BBT (best beschikbare techniek), in gebruik genomen als kantoor /werkplaats/ kantine/ hygiënesluis en een bestaande stal welke wel aan voldoet aan BBT, wordt vergroot. De voorgenomen bedrijfsontwikkeling past niet in het huidige bouwvlak. Er wordt nu een wijzigingsplan opgesteld om de voorgenomen bedrijfsontwikkeling ten aanzien van de ruimtelijke ordening mogelijk te maken.

Per saldo resulteert de bedrijfsontwikkeling in een geringe toename van het aantal varkens (van 3.388 naar 3.489). Het geuronderzoek welke reeds is gedaan in het kader van deze procedure, laat zien dat de wijziging een gunstig effect heeft op de geurbelasting voor de omliggende woningen. Hiernaast wordt door technische verbeterpunten (centrale ventilator, debiet luchtwasser, verhogen emissiepunt) afname van de geurbelasting bewerkstelligd. Volgens de milieuvergunning uit 2009 is op de maatgevende woning Loerbeekseweg 3 een geurbelasting vergund van 13,2 Ou/m³. Berekend met het nu geldende geur verspreidingsmodel bedraagt deze geurbelasting, op basis van de feitelijke emissiepunten, 12,7 Ou/m³. Als de uitbreiding volgens het plan wordt gerealiseerd, bedraagt de geurbelasting op de betreffende woning 11,8 Ou/m³.

Met de realisatie van de nieuwe stal krijgt de ondernemer mogelijkheden om deel te nemen aan vleesmarktconcepten zoals het Beter Leven Keurmerk. De ondernemer is van mening dat deze wijze van het houden van dieren duurzaam is en wil inspelen op toekomstige eisen. Het is zelfs zo dat de Nederlandse supermarkten, verenigt in het CBL, vanaf 2015 al het varkensvlees naar het niveau tillen van het Beter Leven Kenmerk met 1 ster van de Dierenbescherming. Dit houdt concreet in dat de dieren meer leefoppervlak ter beschikking moeten hebben. Om het dierenaantal en daarmee de continuïteit van het bedrijf te borgen is compensatie van de oppervlakte noodzakelijk.

Op deze manier wordt er ook op de maatschappelijke acceptatie ingespeeld. In het aanstaande Plussenbeleid van de provincie Gelderland wordt er voor bouwblok vergrotingen een extra investering gevraagd. Dit plan van het bedrijf Keurntjes sorteert hierop voor. Er wordt, zoals als hierboven aangegeven, geïnvesteerd in extra staloppervlakte in stal 6. Hier werden 1.344 dieren gehouden. Dit worden er na de uitvoering van het plan 1.563. De beschikbare oppervlakte gaat hiermee in deze stal van 0,83m² per dier (224 dieren per afdeling) naar 0,98m² (196 dieren per afdeling). Per saldo wordt er 1563 dieren maal een bovenwettelijk oppervlakte van 0,15m² geïnvesteerd in dierwelzijn, dit is 234m². Een investering in staloppervlak kost ca. € 400,00 per m². In de gegeven situatie wordt er dus 234m² x € 400 bovenwettelijk geïnvesteerd, zijnde ca. € 93.600. De nieuwbouw is ca. 608m², per vierkante meter is dit dus een bedrag van € 154. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de landschappelijke inpassing.

Deze bedrijfsontwikkeling wordt ingegeven uit het oogpunt van dierwelzijn, toekomst gerichte productie en verbetering van de interne efficiëntie.

Deze nieuwbouw kan niet worden gerealiseerd zonder aanpassing van het bestemmingsvlak. Dit document voorziet in de informatie behoefte van de gemeente Montferland ten aanzien van bedrijfshygiëne en geeft duidelijkheid hoe dierziektes en verspreiding hiervan wordt voorkomen. Volledigheidshalve wordt ook omschreven wat de gevolgen zijn voor de volksgezondheid.

Bedrijfshygiëne

Het bedrijf Keurntjes beschikt reeds jaren over een hygiënesluis. Deze is echter klein en voorziet niet meer in de behoefte van de ondernemers. Er wordt nu geïnvesteerd in een nieuwe hygiënesluis. Hierin komt een ruime omkleed- en douchegelegenheid. Ook wordt de locatie van de sluis beter in de looproute van het bedrijf gebracht. Het bedrijf werkt, zoals hieronder omschreven, met een bezoekersprotocol. Daarnaast wordt er in het bedrijf volgens een vast stramien gewerkt.

Bezoekers protocol Keurntjes

Bezoekers melden zich via de telefoon of bij de bedrijfswoning. De ondernemers geven vervolgens instructie hoe het bedrijf betreden mag worden. De bezoeker worden naar de hygiënesluis begeleid. Hier is een douchegelegenheid met 3 ruimtes:

- Kleedruimte 1
- Douchegelegenheid
- Kleedruimte 2

De bezoeker ontdoet zich in ruimte 1 van de privékleeding, in ruimte 2 neemt de bezoeker een douche, vervolgens wordt in ruimte 3 de bedrijfskleeding aangetrokken. Er worden twee van deze units in de hygiënesluis gerealiseerd. Ook de ondernemers zelf maken gebruik van deze hygiënesluis.

Werkwijze dierhouderij

Op een leeftijd van ca. 10 weken komen de biggen aan op het bedrijf, De dieren worden opgelegd in een lege, schone en droge afdeling welke op temperatuur is ca. 25 graden. De dieren gaan in ca. 15 weken naar een slachtrijp gewicht van 120 kg. In 3 keer worden de dieren afgeleverd. In week 13-14 wordt de eerste 10-20% afgevoerd, vervolgens wordt een week later de grootste groep ca. 60-80% afgevoerd en weer een week later worden de laatste dieren afgevoerd.

Binnen het bedrijf vindt er dagelijks een vaste werkwijze voor het controleren van de dieren plaats. De controle van de dieren begint bij de jongste dieren. Het bedrijf werkt met een brijvoerinstallatie. Deze installatie voert per hok: een voerbeurt start met het voeren van de jongste dieren. De ondernemer loopt tijdens het voeren mee. Zo is de voeropname visueel te controleren. Dieren die ziek zijn of ziek dreigen te worden hebben namelijk een lagere voeropname. Door deze werkwijze wordt adequaat controle uitgevoerd op de gezondheidsstatus van de dieren. Tevens wordt met deze werkwijze het verslepen van ziektes van oud naar jong voorkomen. Verder zijn er een aantal sturingsmogelijkheden/managementmaatregelen zoals stal temperatuur/klimaat, voer hoeveelheid, voer soort, etc.

Op geconstateerde afwijkingen wordt actie ondernomen. De actie kan bestaan uit een individuele behandeling of een groepsbehandeling, of het afzonderen van het dier in de ziekenboeg. Dit vindt in nauw overleg met de dierenarts plaats.

Dagelijks wordt het klimaat in de stallen gecontroleerd. Ook de aangeleverde voedermiddelen worden gecontroleerd op samenstelling. Het rantsoen wordt daar waar

nodig op aangepast. Ook de werking van de aanwezige luchtwasser wordt in deze controle meegenomen.

Als er in een afdeling een ziekte heerst wordt deze als laatste gecontroleerd/behandeld. Na het behandelen worden gebruikte materialen en kleding gereinigd. Wanneer er een bacteriële grondslag is, wordt de afdeling voorzien van een ontsmettingsbak zodat verspreiding via het schoeisel geminimaliseerd wordt.

Wekelijks worden de slachresultaten van de dieren geanalyseerd (gewichten en slachtafwijking). Wanneer een afdeling leeg is, wordt deze gereinigd en ontsmet. Gangen worden direct na het leveren gereinigd.

Maandelijks wordt het bedrijf bezocht door de veearts voor de bedrijfsbegeleiding. Gebruik van medicamenten wordt geanalyseerd en er wordt in overleg met de ondernemer een behandelplan opgesteld. Op afroep voert de dierenarts de noodzakelijke entingen uit. Dit varieert per seizoen en na inschatting van de gevoeligheid van de aangeleverde biggen.

De voeropslagen worden 6 maal per jaar gereinigd.

De ongediertebestrijding wordt uitgevoerd door gespecialiseerd bedrijf.

Maandelijks worden ook de technische resultaten van de dieren geanalyseerd met de voeradviseur, hoe gaat de groei, voerverbruik, voerkosten, uitval, slachtkwaliteit. Wanneer de doelstelling is gehaald zal er gecontinueerd worden, maar er zijn altijd verbeterpunten te benoemen om zo samen voortdurend op een hoger niveau te bereiken.

Op bovenstaande wijze worden (gezondheid en hygiëne) risico's voor het bedrijf en zijn omgeving geminimaliseerd.

Dier- en volksgezondheid

Algemeen

Effecten op de (volks)gezondheid betreffen niet alleen dierziekten en zoönosen, maar ook geurhinder, geluidhinder en fijn stof belasting. Ten aanzien van geur-, fijn stof- en geluidsbelasting wordt voldaan aan de wettelijke waarden. Deze worden nader onderbouwd in de aan te vragen omgevingsvergunningprocedure.

In dit onderdeel van de rapportage wordt nader ingegaan op de (lopende) onderzoeken naar de effecten van veehouderij op de volksgezondheid, zoönosen en de maatregelen op bedrijfsniveau ter voorkoming van insleep en verspreiding van dierziekten.

Volksgezondheid en de Wet milieubeheer

Besmettingsgevaar wordt geregeld in de wetgeving voor volksgezondheid. De Wet milieubeheer bevat geen toetsingskader voor onderwerpen die in de wetgeving voor Volksgezondheid zijn geregeld. Wel bestaat ruimte voor een aanvullende milieuhygiënische toets ten aanzien van besmettingsgevaar. De Wet publieke gezondheid is op 1 december 2008 in werking getreden. Hierin is onder meer vastgelegd dat het bevoegd gezag de taak heeft om gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen te bewaken. Zij zullen zich daarbij moeten baseren op beschikbare onderzoeken. Aangezien veel van deze zaken nog onduidelijk zijn, vindt momenteel nader onderzoek plaats naar de relatie tussen (de omvang van) intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen van omwonenden.

Onderzoeken naar relatie (intensieve) veehouderij en volksgezondheid

De onderzoeken naar de relatie tussen veehouderij en de volksgezondheid richten zich met name op de intensieve veehouderij. Het RIVM heeft in 2008 een rapport gepubliceerd met betrekking tot intensieve veehouderij en volksgezondheid. Strekking van het Rapport RIVM 2008: Effecten van intensieve veehouderij-(mega)bedrijven op de volksgezondheid kunnen op verschillende manieren tot stand komen. Bijvoorbeeld via direct diercontact, via de lucht, via mest en via voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong.

In 2009 is een onderzoek gestart naar de mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden. In juni 2011 zijn de resultaten bekend gemaakt van dit onderzoek. Uit deze onderzoeksresultaten blijkt geen duidelijke afstand tot veehouderijbedrijven, een relatie met megastallen of dierdichtheid te benoemen waarbij gezondheidseffecten bij mensen vaker optreden. Uit een recente publicatie van juli 2012 inzake het infectierisico van omwonenden van veehouderijen blijkt dat ook hierover geen wetenschappelijk onderbouwde uitspraken kunnen worden gedaan, met uitzondering van Q-koorts bij melkgeiten. Verdergaand vervolgonderzoek is daarvoor noodzakelijk.

De Gezondheidsraad heeft op 30 november 2012 het advies 'Gezondheidsrisico's rond veehouderijen' gepubliceerd. Hierin wordt gesteld dat het niet bekend is tot welke afstand omwonenden van veehouderijen verhoogde gezondheidsrisico's lopen. Daarom is er niet op wetenschappelijke gronden één landelijke 'veilige' minimumafstand vast te stellen tussen veehouderijen en woningen. Er zijn wel aanwijzingen dat omwonenden kunnen worden blootgesteld aan micro-organismen en aan stoffen afkomstig van micro-organismen, met name zogeheten endotoxinen, bestanddelen van de celwand van bepaalde bacteriën. Deze

microbiële componenten bevinden zich vooral in de grovere fractie fijn stof. Concentraties van bepaalde stofdeeltjes, endotoxinen en micro-organismen, zullen over het algemeen afnemen met toenemende afstand tot een bedrijf en eveneens afhangen van de mate van emissie vanuit een bedrijf. Ook de meteorologische omstandigheden, de lokale bebouwing en beplanting kunnen van invloed zijn.

Het vervolgonderzoek over de relatie tussen volksgezondheid en intensieve veehouderij, genaamd 'Veehouderij en Gezondheid Omwonenden' had een looptijd t/m 2016. Uit de eerste tussentijdse resultaten van dit onderzoek (openbaar gemaakt op 12 maart 2015) bleek dat veehouderij invloed heeft op de gezondheid. Dit is in de lijn van eerdere onderzoeken. In het onderzoek is echter niet gekeken naar de omvang van de veehouderijen. Wel blijkt dat verhoogde endotoxineniveaus gemeten worden tot maximaal een afstand van ongeveer 250 meter van veehouderijbedrijven. Op vrijdag 7 juli 2016 heeft het RIVM de uitkomsten gepresenteerd van het onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (VGO). Daaruit volgt dat een veehouderij zowel positieve als negatieve effecten kan hebben op de gezondheid van omwonenden.

De resultaten van het onderzoek samengevat:

- astma en neusallergieën komen minder vaak voor bij mensen die op korte afstand van veehouderijen wonen;
- dicht bij veehouderijen wonen minder mensen met COPD;
- de COPD-patiënten die daar wel wonen, hebben vaker ernstige klachten in vergelijking met mensen die op grotere afstand van veehouderijen wonen;
- mensen die veel veehouderijen in hun directe omgeving hebben, beschikken over een verminderde longfunctie. Dit is vooral te zien bij mensen die binnen 1 km afstand wonen van 15 of meer bedrijven;
- de longfunctie in het onderzoeksgebied is verlaagd bij een hoge concentratie ammoniak in de lucht. De effecten van blootstelling aan ammoniak zijn vergelijkbaar met die van blootstelling aan verkeer in de stad;
- er zijn in het onderzoeksgebied meer longontstekingen dan in de rest van het land, een verschil dat na de Q-koorts-epidemie van 2007-2010 wel kleiner is geworden. Hierbij is er een verband tussen pluimveehouderijen binnen 1 km afstand van de woning en een licht verhoogde kans op longontsteking;
- er zijn sterke aanwijzingen dat fijnstofemissies uit veehouderijen mensen gevoeliger maken voor infecties. Het is niet uit te sluiten dat veehouderijen zonder pluimvee ook bijdragen aan de verhoogde kans op longontsteking in verschillende landelijke gebieden;
- de onderzoekers geven aan dat niet zonder meer duidelijk is of de resultaten van het onderzoek te generaliseren zijn voor het hele land.

Op 7 juli 2016 is ook het rapport 'Emissies van endotoxinen uit de veehouderij' van de Wageningen Universiteit beschikbaar gekomen. De metingen en berekeningen laten zien dat overschrijding van de adviesgrenswaarde mogelijk is. De maatregelen die genomen moeten worden om te voldoen aan de wettelijke normen, zullen ook de emissies van endotoxinen beperken.

In reactie op de onderzoeken geeft het kabinet aan zich samen met de veehouderijsectoren, in het bijzonder de pluimveesector, te buigen over maatregelen om luchtkwaliteit rondom veehouderijen te verbeteren. Het kabinet zal deze onderzoeken en de verschillende effecten op de volksgezondheid die hieruit naar voren komen verder gaan analyseren.

Op dit bedrijf komen in verhouding meer dieren onder de luchtwasser te liggen, de gemiddelde uitstoot per dier daalt ten aanzien van ammoniak en stof. De geuruitstoot neemt gering toe dit resulteert echter in een lagere geurbelasting. Dit wordt veroorzaakt door een gunstigere ligging van het uitstoot punt.

Zoönosen varkens

De verbetering van de diergezondheid op veehouderijen is volop in ontwikkeling. Een aantal besmettelijke dierziekten is al uitgeroeid of sterk teruggedrongen. Kwaliteitszorgsystemen hebben door controles op het vóórkomen van ziekten en naleving van hygiënevoorschriften hieraan bijgedragen.

Zoönosen zijn infectieziekten veroorzaakt door micro-organismen die kunnen overgaan van dieren naar mensen. De belangrijkste zoönosen die voorkomen in de varkenssector worden hier toegelicht:

Varkensinfluenza

Mensen kunnen door direct contact met varkens besmet raken met varkens-influenzavirussen. Dit komt in Nederland zelden voor. Mensen die geïnfecteerd raken met een varkensinfluenzavirus hebben dezelfde klachten als na infectie met een humaan influenzavirus. Omdat bij varkens dezelfde subtypen voorkomen als bij mensen bestaat er een bepaalde mate van immuniteit waardoor infectie minder ernstige gevolgen heeft. Bij mensen die beroepsmatig in contact komen met varkens worden in het bloed vaker antistoffen gevonden tegen varkens-influenzavirussen dan bij mensen die dit contact niet hebben.

MRSA

MRSA is een bacterie die voorkomt bij gezonde mensen, zonder dat zij daar last van hebben. MRSA is resistent voor behandeling met de meeste antibiotica. Personen die nauw contact hebben met varkens, hebben een verhoogd risico op een besmetting met de veehouderij-gerelateerde MRSA. Transmissie van MRSA op veehouderijbedrijven van dier naar mens vindt plaats door contact met dieren, mest of stof of inhalatie van stallucht. Lopende onderzoeken moeten meer inzicht verschaffen. Het MRSA-dragerschap is voor de meeste mensen geen grote bedreiging voor de gezondheid. In hoeverre de uitstoot van stallucht kan leiden tot MRSA-besmetting van omwonenden is nog onduidelijk. In de buitenlucht vindt een sterke verdunning plaats, waardoor de kans op contact met MRSA snel afneemt met toenemende afstand van de stal. Toepassing van luchtwassers heeft waarschijnlijk een beperkend effect op de aanwezigheid van MRSA, maar hiernaar moet nog nader onderzoek verricht worden.

Antibiotica-resistentie

Mensen kunnen antibiotica-resistente bacteriën overnemen van dieren, via voedsel of contact met dieren. Bacteriën kunnen resistentie ontwikkelen als neveneffect van het gebruik van antibiotica om dierziekten te bestrijden. De resistentie is het hoogst bij dieren die voor de vleesproductie worden gehouden. Het risico voor de volksgezondheid is dat resistente bacteriën kunnen veranderen in meer virulente of aan de mens aangepaste varianten of hun

resistentie overdragen aan andere bacteriën. Omdat voor dieren grotendeels dezelfde antibiotica worden gebruikt als voor mensen vormt resistentie een risico voor de volksgezondheid. In de hele veehouderijsector is aandacht voor beperking van het antibioticaverbruik. Het is sinds 2006 al verboden om antimicrobiële voerbepaarders toe te passen in mengvoer. Het landelijk beleid is momenteel al gericht op een forse reductie van het antibioticagebruik in de veehouderij (70% in 2015) en een zorgvuldig gebruik.

Maatregelen op bedrijfsniveau

Binnen de inrichting zijn zoals bovenstaand beschreven in het onderdeel "Bedrijfshygiëne" maatregelen getroffen om de insleep en verspreiding van ziektekiemen te voorkomen en de uitstoot van stoffen te reduceren. Een goed ontwerp van de stal en goede bedrijfsvoering zijn hierbij erg belangrijk. Daarnaast minimaliseert een gezond dierbestand de kans op problemen met volksgezondheid. Het houden van varkens vereist de nodige hygiëne-maatregelen om insleep en eventuele verspreiding van besmettelijke dierziekten zo veel mogelijk te voorkomen.

Samengevat zijn volgende maatregelen getroffen:

- Regelmatige periodieke reiniging en desinfectie van gebouwen en materialen (na iedere ronde).
- Bezoekersregeling: in principe worden er zo min mogelijk bezoekers toegelaten in de stallen en in het 'schone gedeelte' van het bedrijf. Derden die noodzakelijke diensten verrichten en controleurs van wie de toegang wettelijk is vastgelegd, vormen een uitzondering.
- Bezoekers die voorafgaand aan het bezoek in aanraking zijn geweest met varkens worden niet op het schone gedeelte van het bedrijf toegelaten.
- Doucheverplichting voor alle medewerkers en alle bezoekers voor het betreden van de bedrijfsruimten.
- Het dragen van bedrijfskleding en bedrijfsschoeisel dat op het bedrijf wordt verstrekt.
- Waar nodig zullen dieren preventief ingeënt worden.
- Het gebruik van antibiotica wordt zoveel mogelijk beperkt en er wordt voldaan aan de PVE-verordening voor antibioticaregistratie en verantwoord antibioticaverbruik.
- Goede ongediertebestrijding die wordt verzorgd door een professionele ongediertebestrijder.
- Het bedrijf heeft een bedrijfsbehandelplan (BBP) en een bedrijfsgezondheidsplan (BGP). Het (BBP) is een door de dierenarts opgesteld plan waarin de voorgenomen behandelwijze van de mogelijk optredende dierziekten op het bedrijf van de ondernemer wordt vastgelegd. Een BGP is een plan waarin naast het bedrijfsbehandelplan de maatregelen zijn beschreven die door de ondernemer worden genomen om het gebruik van antibioticum te beperken.
- Door een optimale klimaatregeling worden emissies in de stal gereduceerd en wordt naar de laatste stand der techniek naar behoefte geventileerd. Hiermee wordt voorkomen dat er teveel of te weinig geventileerd wordt zonder noodzaak. De emissies van ammoniak, geur en fijn stof zijn een resultante van het ventilatiedebiet en de concentratie in de lucht. Een lager debiet geeft, zelfs als de concentratie in de lucht toeneemt, lagere emissies. En de situering van de uitstroom van de stallucht is zo gekozen dat de belasting van omliggende woningen is geminimaliseerd.

De stelling dat een gezonde veestapel geen of weinig gevaar oplevert voor de omgeving moet onderschreven worden. Deze bedrijfsontwikkeling zal dit bewijzen. Op bovenstaande

wijze wordt er op een controleerbare doorzichtige manier aandacht gegeven aan dier en volksgezondheid.